

De

NUMMER 20 /// JAARGANG 89 /// 27 JUNI 2014

Reformatie

INSPIREREND KERK ZIJN

*‘Het gaat dus
om mij...’*

**Mag ik deze dans
van u? Ja, van harte!**

Heilige liefdeskracht

**Spreeken over Gods oordeel
in het licht van het kruis**

COLOFON

De Reformatie verschijnt om de andere week en is een uitgave van Stichting De Reformatie.

Bestuur drs. Bernard Bos (voorzitter),
Herman Rozemuller (penningmeester)

Kernredactie drs. Bas Luiten (hoofdredacteur),
drs. Heleen Sytsma - van Loo (eindredacteur),
drs. Bram Beute, drs. Janneke Burger-Niemeijer,
drs. Matthijs Haak, drs. Peter Hommes,
drs. Erik Koning.

Brede redactie kernredactie plus dr. Ad de Bruijne,
dr. Rob van Houwelingen, dr. Hans Schaeffer,
Jan Westert

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per e-mail: redactie@dereformatie.nl.
Eventueel per post naar Redactie De Reformatie, Fontanalaan 3, 5624 KN Eindhoven. Alles wat met (abonnementen)administratie te maken heeft naar info@dereformatie.nl of per post naar De Reformatie, Postbus 89, 7730 AB Ommen.

Opmaak IDD concept.communicatie.creatie | www.idd.nu

Druk Kon. BDU Grafisch bedrijf

Administratie

De Reformatie, postbus 89, 7730 AB Ommen
info@dereformatie.nl /// tel. 0529 - 43 88 90

Advertenties

Nico Postuma, tel. 0341 - 84 21 47,
tel. 06 - 139 959 05 /// adverteren@dereformatie.nl
Contracttarief op aanvraag

Abonnementen

€ 52,50 per jaar /// studenten € 19,50 ///
buitenland € 130,-

Het abonnementsjaar loopt van 1 januari t/m 31 december

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en slechtzienden. Tel. 0341 - 56 54 99.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

Coverfoto: Sander van der Wel, Flickr

www.dereformatie.nl

Volg ons op Twitter
via #DeReformatie

www.facebook.com/dereformatie

JEZUS ONTMOETEN

TEKST: HELEEN SYTSMA, EINDREDACTEUR ///

Wie wel eens in de binnenstad van Eindhoven komt, loopt de kans Jezus te ontmoeten: stadsprediker Arnol Kox die ook wel 'de Jezus van Eindhoven' wordt genoemd. Hij is al bijna 35 jaar lang vrijwel dagelijks ergens in het centrum van de stad te vinden. Meestal gaat hij in het wit gekleed. Hij heeft een niet al te verzorgd uiterlijk en een lange grijs-witte baard. Vanuit zijn gemotoriseerde rolstoel roept hij het winkelend publiek voortdurend luidkeels dit soort boodschappen toe: 'De God van de liefde maakt een nieuw paradijs en dan staat u op uit de dood. Bekeer u tot Jezus, anders zal het niet goed met u aflopen!' Zo zegt hij mensen die God niet willen kennen Gods oordeel aan.

Spreeken over Gods oordeel deed een aantal profeten op een vergelijkbare manier. Denk aan iemand als Jona, die een dag lang in Nineve rondtrok en aan haar goddeloze inwoners verkondigde: 'Nog veertig dagen, dan wordt deze stad weggevaagd!' Of neem Johannes de Doper, die deze boodschap predikte: 'Kom tot inkeer, want het koninkrijk

van de hemel is nabij,' om vervolgens wie dacht aan het oordeel te ontkomen, uit te maken voor addergebroed. Maar Eindhoven reageert op Arnol Kox anders dan Nineve op Jona; Eindhovenaren van 2014 zijn ook geen Israëlieten van rond het begin van de jaartelling. Burgemeester Rob van Gijzel heeft ons niet opgeroepen om massaal te gaan vasten, en mijn stadsgenoten drommen evenmin samen bij de Dommel om na het belijden van hun zonden gedoopt te mogen worden. Geconfronteerd worden met Gods oordeel in een tijd die van geen God en van geen oordeel weten wil, vraagt niet om een ontmoeting met 'de Jezus van Eindhoven', maar met Jezus van Nazaret.

Arnol Kox, alias de Jezus van Eindhoven. In maart was hij te zien in een uitzending van Geloven op 2. Zie afl. 4 uit de serie over Eindhoven, 21 maart jl. Te zien op www.eo.nl/geloven/ onder programma's ///

IN DIT NUMMER

oordeel en liefde gaan

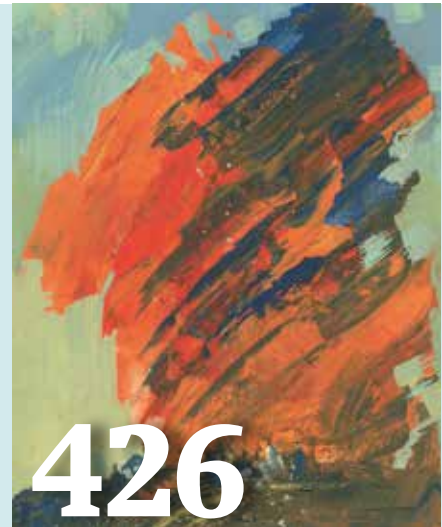
samen in Jezus

Het Oude Testament staat vol met teksten over oorlog en geweld, en bijvoorbeeld de recente gebeurtenissen in Syrië en Irak zorgen ervoor dat religie en terreur in één adem genoemd worden. Hoe spreek je dan over Gods oordeel, in het licht van Christus?

'Het gaat dus om mij...'

Gods woorden van bevrijding, maar ook zijn rechtvaardigheid, oordeel en straf komen voor mensen die in de gevangenis zitten in een bijzonder licht te staan. Ineke Baron werkt er als hulpverlener en vertelt hoe ze daarmee omgaat: 'God maakt geen rommel.'

Zoek het zelf maar uit

God had er alles aan gedaan om met zijn geliefde Israël samen te gaan leven in het prachtige beloofde land. Hij verlangde naar de liefde van zijn volk. Met zijn waarschuwing zet Hij hen aan tot nadenken en confronteert Hij hen met de werkelijkheid.

EN VERDER

416 MET ZACHTMOEDIGHEID EN RESPECT /// 418 OMDAT GOD LIEFDE IS, KAN HIJ TOORNEN ///

421 COLUMN ELK KIND IS EEN ZEGEN /// 426 DIE ONBEGRIJPELIJKE GOD /// 428 ACTUEEL MAG

IK DEZE DANS VAN U? JA, VAN HARTE! /// 430 ZING EEN NIEUW LIED HEILIGE LIEFDESKRACHT ///

431 DVD 'KERK TUSSEN MUREN EN MENSEN' /// 432 UIT DE KERKEN /// 432 MEEDENKEN MET DE

REFORMATIE

Oordeel en liefde gaan samen in Jezus, de gekruisigde

TEKST: MATTHIJS HAAK, PREDIKANT TE ROTTERDAM-DELFSHAVEN EN REDACTEUR VAN *DE REFORMATIE* ///

In april van dit jaar was de film *Noah* te zien in de Nederlandse bioscopen. Die film riep niet alleen veel op omdat hij nogal afwijkt van wat de Bijbel over Noach en de zondvloed vertelt. Velen vonden de film vooral heel heftig omdat je zo intens geconfronteerd wordt met Gods oordeel: is God werkelijk zo dat Hij mensen en masse laat verdrinken? Wie is deze God?

In dit artikel wil ik stilstaan bij Gods oordeel, en dan vooral bij ons spreken daarover. Ik doe dit omdat het onderwerp me de afgelopen jaren verschillende keren heeft beziggehouden. Prekend over het Oude Testament kom je soms bij zulke ingrijpende teksten uit dat de rillingen je over de rug lopen.¹ Daar komt nog bij dat oordeel en geweld ons in de westerse samenleving erg bezighouden, op ten minste twee manieren.

Aan de ene kant hebben veel Nederlanders het helemaal gehad met een God die oordeelt. Die God wordt vaak in verband gebracht met 'de christelijke god' van ons verleden, en in allerlei toonaarden neemt men daar nadrukkelijk afstand van. Aan de andere kant kan de westerse samenleving niet om het onderwerp oordeel heen. Zij wordt geconfronteerd met terreur die in naam van godsdiensten wordt uitgevoerd: de aanslagen van 11 september 2001 op het World Trade Center in New York, en dichterbij, die van maart 2004 in Madrid en van juli 2005 in Londen. Denk ook aan de situatie in Irak en Syrië, aan de recente opmars van ISIS in die regio

en aan de kwestie van de Syriëgangers. Sommige mensen leggen een verband tussen hedendaagse religieuze terreur en bepaalde teksten uit het Oude Testament. Dat roept vragen op over wie God eigenlijk is. Zowel voor niet-gelovigen als voor gelovigen zijn dit stevige vragen en is dit een spannend en heftig onderwerp. Hoe spreek je in het licht van deze actualiteit over Gods oordeel? En vooral: hoe doe je dat in het licht van Christus?

Gods toorn Ik werd ook verder uitgedaagd om op deze vragen in te gaan door het artikel 'Zijn woede duurt maar even' van Koert van Bakkum (ND, 3 april 2014). In deze ingekorte lezing van de studiedag 'De God van het Oude Testament' laat hij overtuigend zien dat God niet in ons straatje past. Al is het niet zomaar en is barmhartigheid nooit ver weg, Gods woede laat ons soms sprakeloos achter. Wat mij aanspreekt is dat Van Bakkum steeds aandacht heeft voor de context. Ook al is er veel wat wij daarin niet

begrijpen, Gods oordeel is vaak een reactie op grensoverschrijdend gedrag. In het artikel geeft Van Bakkum verschillende voorbeelden: de zondvloed (Gen. 6-9), de berinnen die kinderen doden in de geschiedenissen rondom Elisa (2 Kon. 2) en de reactie van God op de volkstelling van David (2 Sam. 24). Het artikel eindigt ermee dat God in zijn reactie op die volkstelling uiteindelijk uit is op vergeving en verzoening. Hierin is de God van het Oude en Nieuwe Testament volgens Van Bakkum gelijk: God laat Zich kennen in de enige Zoon die zelf God is (Joh. 1).

Realiteit Het is dus zoals gezegd belangrijk dat dit onderwerp wordt aangekaart. En ik ben blij met de zorgvuldige manier waarop Van Bakkum dat doet. Christenen zwijgen om verschillende redenen nogal eens over Gods oordeel. Hoe vreemd dat is, blijkt als je gaat Bijbellezend. In een discussie over spreken over Gods oordeel werd eens becijferd dat het Oude Testament honderd tek-

Veel Nederlanders hebben het helemaal gehad met een God die oordeelt'

Velen vonden de film *Noah* heel heftig: is God werkelijk zo dat Hij mensen en masse laat verdrinken? Wie is deze God? ///

sten kent waarin God de opdracht tot doden geeft; zeshonderd teksten in dat Testament gaan over moord en er staan duizend passages in over Gods toorn.² Verder is het onmogelijk om met een zucht van opluchting het Oude Testament dicht te slaan en het Nieuwe te gaan lezen. Jezus zelf spreekt vaak over het komende oordeel, onder andere in de Bergrede. De eerste gemeente voelt het oordeel van Jezus als het mis gaat vanwege de dubbelhartigheid van Ananias en Safira (Hand. 5). Paulus brengt het oordeel van de Heer onbekommerd in verband met misstanden in de gemeente (1 Kor. 11). En de manier waarop de komende rechter het vonnis over de wereld velt, geeft geen ruimte voor een lievig, braaf Godsbeeld (Opb. 14 en 19).

Heftige commotie Maar als ik als predikant-theoloog even zorgvuldig te werk wil gaan in het spreken over Gods oordeel als Van Bakkum, stuit ik op een

aantal hindernissen, waarvan ik er hier twee wil noemen.

Allereerst gaat het dan om de spiritualiteit van onze samenleving. Multireligieus Nederland wil van alles en nog wat geloven, maar het is duidelijk dat we afscheid hebben genomen van ons christelijk verleden en de daarbij behorende 'christelijke god' die nogal veel oordeelt. Alles wat ook maar een beetje riekt naar zijn aanwezigheid, roept weerstand op. Van Bakkum haalt in zijn artikel bijvoorbeeld de commotie aan die ontstond rondom uitspraken naar aanleiding van de dood van Els Borst. De hersteld-hervormde ds.

Van Andel uit Montfoort kreeg de landelijke pers over zich heen toen hij de dood van Borst in verband bracht met Gods oordeel. Van Bakkum zegt terecht dat je als christen zo niet kunt spreken.

Gods oordeel begint immers altijd in eigen huis, de kerk.

Maar nog afgezien van de inhoud van de uitspraak is het opvallend dát er commotie ontstond en hoe heftig die commotie was. Je zou verwachten dat men de schouders ophaalt over een in eigen ogen onzinnige uitspraak. Maar dat gebeurt niet. Nederland is hyperallergisch voor een God die je met wetten

en regels tegemoet komt en je (be)oordeelt. Wij zijn heer en meester in en van ons eigen leven. Ook in en van ons religieuze leven. In extreme vorm merk je de moeite met Gods oordeel bij iemand als de rechtsgeleerde en publi-

cist Paul Cliteur. Hij schreef een boek over hedendaagse religieuze terreuraanslagen: *Het monotheïstisch dilemma* (2010). In dat boek voert hij religieuze aanslagen van vandaag onbekommerd terug >>>

*'Heel wat christenen
hebben ook vragen
bij Gods manier van
oordelen'*

op wat hij noemt ‘fundamentalistisch kadavergeloof’ uit het Oude Testament. Zoals mensen in de tijd van het Oude Testament gewoon deden wat van God moest, hoe vreselijk ook, zo voeren religieuzen volgens Cliteur vandaag ook de meest afschuwelijke dingen uit in Gods naam. De boodschap van Cliteur is duidelijk: wee degene die zich met deze God inlaat.

Wraakpsalmen Een andere hinder-
nis bij het spreken over Gods oordeel
betreft het klimaat onder christenen
zelf. De manier waarop de Nederlandse
cultuur omgaat met Gods oordeel gaat
niet aan christenen voorbij. Dat kan
ook niet anders: je maakt volop deel uit
van de cultuur waarin je leeft. Heel wat
christenen hebben bijvoorbeeld moeite
met het zingen van wraakpsalmen. Je
hoort ook wel zeggen dat we vooral stil
moeten staan bij de mooie, positieve
kanten van het geloof. En soms krijg
ik de opmerking dat het verrassend is
om het evangelie te horen uit het Oude
Testament, alsof je voor

het evangelie eerder
het Nieuwe Testament
nodig zouden hebben.
Heel wat christenen
hebben ook vragen bij
Gods manier van oorde-
len, vooral bij sommige
passages uit het Oude
Testament.

Tijdens een uitzending van Pauw en
Witteman (28 april 2014) kwam dat
ineens duidelijk naar voren. Naar
aanleiding van het rapport van het
Sociaal Cultureel Planbureau, *Geloven in
binnen- en buitenverband*, werd aan jonge
christenen gevraagd wat geloven voor
hen betekent. Haast tussen neus en lip-
pen door zei een van de andere gasten,
historicus Maarten van Rossem, iets

interessants. Hij begon over het verschil
tussen het Oude en Nieuwe Testament.
In dat eerste stonden volgens Van
Rossem nogal wat dingen die, zacht
gezegd, ‘nogal pittig’ waren. Het viel
me op dat de christen naast hem half
lachend meeging in zijn opmerking dat
het met Jezus gelukkig anders is.
In dit verband viel het me ook op dat
Van Bakkum Gods oordeel wel concre-
tiseert in zijn artikel, maar dan in een
andere dan onze eigen culturele set-
ting: die van het huidige Syrië, met alle
ten hemel schreiende wantoestanden.
Het valt blijkbaar niet mee om Gods
oordeel hier, in ons land aan de man te
brengen.

Gesprek Nu kun je van alles en nog
wat vinden van de houding die van
Gods oordeel niet wil weten of daarmee
moeite heeft. Maar op het moment dat
je Gods oordeel ter sprake brengt, heb
je daar wel rekening mee te houden.
Het komt er dan echt op aan hoe je
over Gods oordeel spreekt. Daarom heb

ik naast veel waardering
voor het artikel van Van
Bakkum ook wel vragen.
Hierbij besef ik dat er een
verschil is tussen de prak-
tijk van een docent Oude
Testament en die van een
predikant-theoloog. Ik stel
mijn vragen vanuit datgene

wat we delen: dat we beiden werkzaam
zijn in de cultuur van het huidige Ne-
derland. Hieronder stel ik twee vragen
en licht die ook toe.

Vraag 1: Jezus is Heer Mijn eerste
vraag betreft het spreken over God: kun
je spreken over ‘de God van het Oude
(en Nieuwe) Testament’? Dwingt onze
cultuur en, heel tastbaar, de moeite
met alle oordeel in vooral het Oude Tes-

‘Wie begint vanuit

Jezus leest Gods

oordeel in het Oude

Testament anders’

tament, ons niet specifieker te spreken? Zowel niet-gelovigen als christenen blijken nogal wat afstand te voelen tot het Oude Testament en de manier waarop God Zich daarin openbaart in zijn oordeel. Mijns inziens dwingt het multireligieuze klimaat van vandaag ons steeds meer terug naar de kern: het belijden dat Jezus Heer is (Fil. 2). Wat me zo trof in het artikel van Van Bakkum is zijn spreken over de identiteit van God: zijn barmhartigheid is nooit ver weg, ook in zijn oordeel. Zó kennen wij God in Christus. Oordeel betreft in de Bijbel ten diepste datgene wat over God zelf gaat. Oordeel brengt allereerst bij Golgota. Daar werd Jezus, voor ons, tot vloek (Gal. 3:13).

Wie begint vanuit Jezus leest Gods oordeel in het Oude Testament anders. Het voorbeeld dat Van Bakkum gebruikt van de berinnen die treiterende kinderen doden is een afgrijselijk verhaal (2 Kon. 2). In Jezus zeggen we tegelijk dat God een onschuldig lam is dat werd afgeslacht op Golgota. We springen tegen het plafond als we in de film *Noah* zien dat God tijdens de zondvloed zowat alle mensen en massa liet omkomen (Gen. 6-9). Tegelijk beseffen we dat God in Jezus door de rechter onschuldig werd bevonden maar toch reddeloos in onze doodszee spartelde en verdrong. Het maakt het allemaal niet gemakkelijk, fraaier of wat dan ook maar. Integendeel. Maar in een tijd waarin iedereen (Gods) oordeel van zich afhoudt, is het evangelie broodnodig dat God het tegenovergestelde heeft gedaan, namelijk dat Hijzelf in Jezus het oordeel heeft gedragen!

Hier komt nog wat bij. Er wordt wel eens gezegd dat onze tijd lijkt op die van de eerste eeuwen na Christus. Ook toen hebben christenen aan hun omgeving moeten uitleggen welke God

zij vereerden. Daarbij speelde in de kerk een heftig conflict over de betekenis van het Oude Testament: met welke God hebben we daar te maken? Kennen we in Jezus een andere God dan de God die Zich in het Oude Testament laat kennen?

Ondanks alle verschillen met die tijd denk ik dat we er wel uit kunnen leren dat ons spreken over God erg belangrijk is. Ik zou hierbij willen inzetten op maximale helderheid. 'De God van het Oude (en Nieuwe Testament)' vind ik veel te veel lijken op de manier waarop veel Nederlanders spreken over ons christelijk verleden en 'de christelijke god'. Die konden we in burgerlijke wetten stoppen en vervolgens ook weer afschaffen. Met deze god heeft God niets van doen. God heeft Zich in de gekruisigde Jezus laten kennen.

Vraag 2: Gods betrokkenheid De tweede vraag ligt in het verlengde van de eerste: hoe speelt Gods identiteit mee in ons spreken over Gods oordeel? Ik bedoel daarmee het volgende. Van Bakkum vraagt aandacht voor Gods identiteit en let daarbij zelf heel zorgvuldig op de context waarin Gods oordeel zich voltrekt. Maar juist dat laatste valt in de praktijk van het gesprek over Gods oordeel niet mee. Ik voel me wel eens als een voetballer die een heel mooie beweging in gedachten heeft maar de tijd niet krijgt om die uit te voeren: veel mensen zijn innerlijk al afgehaakt als je wilt uitleggen hoe je bepaalde moeilijke teksten kunt of moet lezen. Waarom kijken we hierin niet meer vanuit Gods identiteit?

Ook in het Oude Testament is God zélf

zo betrokken en geraakt rondom de oordelen die Hij velt. Het lijkt soms wel alsof God met z'n handen in het haar zit. Alsof het Hem zijn eigen leven kost. Voor de beschrijving van de zondvloed staat bijvoorbeeld het veelbesproken vers dat God Zich diep gekwetst voelt

(Gen. 6:6). Voordat ook maar het oordeel over de volken van Kanaän wordt aangezegd, verbindt God Zich met zijn eigen leven aan de toekomst van Abrahams nageslacht in dat land (Gen. 15). Voor de drama-

tische verwerping van de eerste koning van Israël spreekt God van zijn eigen berouw over het feit dat Hij Saul heeft aangesteld (1 Sam. 15:10). En op het moment dat God verderop in het Oude Testament gigantische oordelen op zijn volk loslaat, verklaart Hij Zich solidair met hun ellende en lijden (Jes. 63:9). Ook hiervan geldt dat het spreken over Gods oordeel niet gemakkelijker of fraaier maakt. Maar je voelt wel dat God Zichzelf niet buiten schot houdt maar Zich echt geeft, niet alleen in zijn barmhartigheid maar net zo goed in zijn oordeel. Juist nu Nederlanders van alles en nog wat te kiezen hebben op religieus gebied, heb je als christen op dit punt echt iets unieks te vertellen. Niemand is zo betrokken op deze wereld als Hij die Zich in de gekruisigde Jezus aan ons gaf. Niemand anders dan God is daarin zó compleet: oordeel en liefde gaan samen in Jezus (Joh. 3). ///

1 Zie bijvoorbeeld <http://jmhaak.com/2013/12/16/gods-eentext-tweet-preek-1-samuel-15/> en de verwijzingen daaronder.

2 In een discussie tussen prof. H.G.L. Peels en dr. S. Janse, in *Wapenveld* van 5 okt. 2010.

Met zachtmoedigheid en respect

Antwoord aan Matthijs Haak

TEKST: KOERT VAN BEKKUM, UNIVERSITAIR DOCENT OUDE TESTAMENT AAN DE THEOLOGISCHE UNIVERSITEIT TE KAMPEN ///

Matthijs Haak reageert in het voorgaande artikel op de studiedag 'De God van het Oude Testament' van de onderzoeksgroep van de systematici en de Bijbelwetenschappers aan de TU Apeldoorn en de TU Kampen.¹ Hij waardeert hoe de onderzoekers proberen de Bijbel te laten uitpraten.

Tegelijk heeft hij vragen. We leven in een multireligieuze wereld. Buiten én binnen de kerk is veel verzet tegen Bijbelpassages die spreken over Gods woede. Komt het dan niet aan op maximale helderheid? Moeten we niet vooral spreken over wie God is in Jezus Christus, in plaats van te beginnen bij een abstracte term als 'de God van het Oude Testament'? Ik kan hier alleen maar ja op zeggen. Graag zelfs. De conferentie maakt deel uit van het onderzoeksprogramma 'Who Is Like You Among the Gods?' (wie onder de goden is uw gelijke?, Ex. 15:11). Daarin onderzoeken we hoe Gods openbaring te midden van de polytheïstische wereld van toen ons in de veelkleurige wereld van nu helpt Gods unieke naam te verkondigen. De hindernissen die Haak noemt, vormen dus precies aanleiding voor het onderzoek. Het doel dat hij schetst, staat ook ons voor ogen. In aanvulling daarop nog twee opmerkingen.

Beweeglijk spreken Het eerste is: Haak stelt dat wie begint vanuit Jezus,

Gods oordeel in het Oude Testament anders leest. Ik begrijp wat hij bedoelt. We lezen het Oude Testament als christen en dat kleurt onze lezing. Toch aarzel ik zelf het zo te zeggen, juist als je, zoals Haak, het beweeglijke spreken over God in de Bijbel recht wilt doen en de eenheid tussen Oude en Nieuwe Testament wilt vasthouden.

Het Oude Testament was de Bijbel van Jezus. Dat maakt dat ik deze boeken als oudtestamenticus ook op zichzelf mag lezen om te kijken wat ze zeggen over God. Verder noemt het Nieuwe Testament Jezus *Kurios*, 'Heer', de naam die destijds onder de Griekssprekende joden werd gebruikt voor Jahwe, de God van Israël. Dat is niet voor niets. Blijkbaar komt in de messias Jezus de Jahwe zelf naar zijn volk. En niemand in het Nieuwe Testament spreekt zo vaak over oordeel en hel als Jezus zelf. Zonder dus op enige manier af te doen aan het nieuwe en unieke van de open-

baring in Jezus Christus, kun je dus zeggen dat de God die Zich in Hem laat kennen, ook al in het Oude Testament aanwezig is.

Een gelijkenis die dit prachtig laat zien is die waarin Jezus het Oude Testament samenvat in een verhaal over een man die zijn knechten stuurde om

de oogst op te halen van zijn wijngaard. Stuk voor stuk werden ze door de wijnbouwers weggehoond en in elkaar geslagen. En toen hij zijn zoon zond – 'voor hem zullen ze wel ontzag hebben' – deinsden ze er niet voor terug hem te vermoorden (Mat. 21).

Eenzijds lijkt de eigenaar van de wijngaard bijna naïef. Hij is wel gek dat hij knechten blijft sturen, en zelfs zijn zoon. Anderzijds schetst Jezus God hier als soeverein in zijn radicale oordeel. 'Wanneer de eigenaar van de wijnbouwers komt, wat moet hij dan met de wijnbouwers doen?' Wie dit op zich laat inwerken, raakt geschokt: dit past niet binnen het beeld dat we veelal

'Niemand in het

Nieuwe Testament

spreekt zo vaak

over oordeel en hel

als Jezus zelf

Paus Franciscus sprak in maart harde, veroordelende woorden over de maffia: 'U gaat naar de hel!' Niemand protesteerde ///
Foto: Jeffrey Bruno, wikimedia.org.

van God hebben. Toch is dit wel wat opkomt uit een zorgvuldige lezing van Genesis tot en met 2 Koningen en van bijvoorbeeld het boek Jeremia – ook als je die boeken op zichzelf leest. Zo helpt het Oude Testament ons dichterbij God te komen, en ook dichterbij de echte weerbarstige werkelijkheid waarin we leven. Zowel het Oude Testament als Jezus zelf waarschuwen ons dus nooit over het oordeel te spreken als iets waaraan we al ontkomen zijn.

Hindernis en kans Een tweede opmerking nog over wat Haak te berde brengt. De vraag is inderdaad: hoe breng je vandaag op een goede manier het oordeel van God ter sprake? Dat is lastig in een samenleving waar de straffen niet hoog genoeg kunnen zijn, en mensen zelf tegelijk nooit iets fout lijken te doen. We zijn immers slachtoffer van onze omstandigheden. 'Het zijn doorgaans niet de deugdzaamsten die voor de strengste straffen pleiten,' twitterde de Vlaamse universiteitsbestuurder Rik Torfs onlangs. Blijkbaar ontbreekt het ons westerlingen aan besef van tekort en zonde, en juist daarvoor ook aan mildheid en vergevingsgezindheid. Dit gegeven vormt een enorme hindernis in het spreken over zonde en oordeel. Maar het is ook een kans. Het klopt immers van geen kanten. Er zijn daarom – binnen én buiten de kerk – altijd momenten waarop zichtbaar wordt

dat de realiteit van het oordeel bevrijdend werkt. Omdat het ons in contact brengt met de werkelijkheid, mensen hun verantwoordelijkheid teruggeeft, en zo de deur naar echte vergeving opent.

Afgelopen 20 maart riep Franciscus in een preek de maffia op te stoppen met hun wandaden. 'U gaat naar de hel', hield een zichtbaar geëmotioneerde paus zijn gehoor voor. Niemand protesteerde. Geen wonder, want die week was een vierjarig jongetje door de maffia doodgeschoten. Bij grof onrecht tussen mensen is spreken over het oordeel op zijn plaats, zo is het gevoel. Soms is dat zelfs het geval met onrecht tegenover God. Over de film *Noah* (2014) kan veel worden gezegd. Maar het is op zijn minst opvallend dat twee seculiere filmmakers als Darren Aronofsky en Ari Handel zich in de film afvragen of het kwaad dat de mens op aarde doet, wellicht zo groot is dat het een oordeel van de schepper verdient, mocht Hij bestaan. De kwestie of we als mensheid wel de goede kant opgaan, laat

zich niet wegdringen. De vraag of we geen verantwoording moeten afleggen tegenover iets wat groter is dan onszelf, is dan blijkbaar niet ver weg.

Telkens als dit soort vragen aan de orde komen, beschikt een christen over een heel arsenaal aan Bijbelverhalen die er iets over zeggen. Wellicht lukt het zelfs om het antwoord dat het evangelie geeft, voor het voetlicht te brengen. Wat heeft dan prioriteit? Het Oude Testament of Jezus? God heeft ons zowel het

ene evangelie als de 66 boeken gegeven. Met Petrus zou ik daarom zeggen: laat het afhangen van tijd en gelegenheid, en leg dan zachtmoedig en met respect verantwoording af van de hoop die in je is. Zo laat zelfs de meest felle hoon zich afweren (1 Petr. 3:15-16). ///

*'Er zijn altijd
momenten waarop
zichtbaar wordt dat de
realiteit van het oordeel
bevrijdend werkt'*

1 De referaten die op deze studiedag zijn uitgesproken, zijn na te lezen in een speciale uitgave van het theologisch tijdschrift *Theologia Reformata*, dat eind 2014 verschijnt. Tot 1 oktober kunt u via informatie@akzplus.nl bij de TU Kampen een exemplaar bestellen (€ 8,50 per stuk, plus verzendkosten).

Omdat God liefde is, kan Hij toornen

Spreken als Jezus over het oordeel

TEKST: BAS LUITEN, PREDIKANT TE AMERSFOORT-DE HORSTEN EN HOOFDREDACTEUR VAN *DE REFORMATIE* ///

Het lijkt maar beter om nooit over Gods oordeel te beginnen, want je bent dan zo voorspelbaar als christen en als kerk. Altijd dreigen met de hel! Mensen pikken dat niet meer, ze lopen er bij weg. En ze laten zich ook niet meer bang maken. Bovendien vinden ze het schijnheilig, want gewijde mannen doen de meest vreselijke dingen.

Toch ligt het grootste probleem niet bij anderen, maar bij jezelf. Sta je wel achter je woorden als je Gods oordeel aanzegt, of vind je het ook zelf een dubieus onderwerp? En wat wil je ermee bereiken? Spreek je uit liefde, om de ander te redden, of verwerp je iemand ermee? En spreek je wel zuiver over de toorn van God, voel je die ook zelf? Het is belangrijk hierin leerling van Jezus te zijn.

Achterkant Jezus sprak onophoudelijk vanuit de liefde van God. Toch was de dreiging nooit ver weg. Jezus kon zeggen: 'Ik ben het licht voor de wereld.' Een heldere uitspraak, uitnodigend voor iedereen. Maar tegelijk bedoelde Hij daarmee te zeggen: een ander licht is er niet. Dus stelde Hij de mensen voor een keus, met verstrekende gevolgen, voor eeuwig. Hij zei: 'Ik ben de weg, de waarheid en het leven.' Daarin maakte Hij Zich bekend als de ware verlosser, vol ontferming. Tegelijk gaf Hij daar-

mee aan: een andere weg is er niet, een andere waarheid ook niet en een ander leven zeker niet. Steeds zijn die twee kanten in zijn onderwijs aanwezig, dat is onmiskenbaar. In zijn gelijkenissen brengt Hij Zichzelf dichtbij, maar loopt het stevast met een deel van de doelgroep niet goed af.

Daaruit leren wij dat Gods oordeel geen zelfstandig onderwerp is. Er zijn altijd twee kanten aan het verhaal. De weg, de waarheid en het leven zijn de voorkant, Gods toorn en zijn oordeel zijn de achterkant. Want God is liefde. Daarom kan Hij ook toornen, maar nergens staat dat Hij toorn is.

Dit is al vaak een eyeopener in het gesprek met niet-christenen. God zal rechtvaardig oordelen, maar voorop staat dat Hij niet wil dat mensen verloren gaan. Hij doet er alles aan om hen

te redden! Jezus Christus op aarde is daarvan het overtuigend bewijs.

Jezus sprak

onophoudelijk vanuit

de liefde van God.

Toch was de dreiging

nooit ver weg'

Maar toch, als je rechtstreeks bij Jezus inzet en zijn kruisdood, kan je spreken te snel zijn. Want mensen haken net zo goed af bij een vader die zijn zoon laat vermoorden.

Dat doet een vader toch niet! Moeten ze zich bij zo iemand veilig voelen? Laat het oordeel daarom niet de

voorkant zijn in wat je zegt, ook niet het oordeel over Jezus.

Paradijs Zelf zette Jezus in bij de schepping. Hij kon zomaar teruggrijpen op het paradijs om aan te geven hoe God het leven had bedoeld. Maar dat niet alleen, Hij duidde Zichzelf voortdurend aan als de 'Zoon van de mens'. Dat is de rode draad in zijn zelfopenbaring. Helaas werd die minder duidelijk in de Bijbelvertaling van 1951, want 'Zoon des

Het oordeel over Sodom en Gomorra is huiveringwekkend. Toch is het een sprekend voorbeeld van de ernst van de situatie. Wat daar gebeurde was een voorbode van wat God met heel de aarde zal doen ///

mensen' klinkt in onze oren als 'Zoon van de mensen'. Toch is het enkelvoud. En de NBV maakt het niet transparanter met de weergave 'Mensenzoon'. Ook dat klinkt als een aanduiding die weinig specifiek is. Toch presenteerde Jezus Zich als de lang beloofde 'Zoon van Adam'. In Hem openbaart zich voortdurend de herinnering aan het goede begin, toen alles in harmonie was en de mens wandelde met God. Dat is echt het begin, voor altijd. In het begin was de aarde goed. Er

was geen ziekte, geen onrecht, geen misdaad, geen dood. De mens was niet zo groot als God, wel zo goed als God. Anders zou er geen band tussen hen beiden mogelijk zijn geweest. God is licht, in Hem is geen duisternis. Zo maakte Hij ook ons. Daarom zijn we verantwoordelijk voor onze daden en kunnen we God niet de schuld geven van wat mensen doen.

Eyeopener Ook dit is vandaag een eyeopener. Al te gemakkelijk wordt

aangenomen dat de rampen op aarde er altijd al zijn geweest. Inzichtgevend is het om te vertellen hoe de aarde eerst fantastisch is geweest. Dat lijkt onvoorstelbaar, toch is het herkenbaar in de kleurrijke vogels en bloemen en in de diepe wijsheid die in alle materie aanwezig blijkt te zijn. Anderzijds voelt ieder mens aan dat het veelzijdige lijden op aarde vijandig is en hier niet thuishoort. En vooral: dit past niet bij God. Dit moet Hij op afstand houden, Hij doet dat als een verterend vuur. >>>

Daarmee is zijn oordeel gegeven. De Zoon van Adam heeft ons het leven voorgedaan. Hij leeft ons laten zien hoe het is als je van God houdt met hart en ziel, met al je kracht en heel je verstand. Dan leef je onder een open hemel en heb je niets te vrezen. Dan kun je rechtuit spreken

zonder van iemands oordeel afhankelijk te zijn.

Hij heeft dit leven voorgedaan en teruggebracht. In Hem mag ieder mens het opnieuw ontvangen. Dat is een geweldig bericht, vol ontferming en vergeving!

Tegelijk: een ander leven is voor niemand mogelijk op

Gods aarde. Het oordeel over Sodom en Gomorra met al hun inwoners, groot en klein, is huiveringwekkend. Toch is het een sprekend voorbeeld van de ernst van de situatie. Wat daar gebeurde was een voorbode van wat God met heel de aarde zal doen.

Versmallen Vanuit de goede schepping bekeken is Gods oordeel reëel. Dat geldt voor iedereen, ook voor christenen. Daarom bond Jezus mensen op het hart echt een nieuw leven van Hem te ontvangen, door zijn heilige Geest. Straks worden wij hierop beoordeeld door diezelfde Zoon van Adam (Mat. 25:31). Hij zal de mensen scheiden zoals dat gebeurde met schapen en bokken. Hij zal openbaar maken hoe je hebt geleefd, naar Gods hart of niet. Want op Gods aarde is maar één manier van leven mogelijk, dat zal blijken. Onophoudelijk predikte Jezus het 'koninkrijk van God' en hoe je daar alleen kunt binnengaan door een nieuwe geboorte. Daarom is het een ernstige versmalling als je nooit spreekt over dat oordeel of je beperkt tot de vergeving van de

zonden en enkele goede werken. Jezus sprak de leiders van het volk steeds hierop aan. Zij vertrouwden erop dat het wel goed zat tussen God en hen, omdat zij kinderen van Abraham waren en naar eigen inzicht hun best deden. Hij typeerde hen als blinden en als mensen

'De weg, de waarheid

en het leven zijn de

voorkant, Gods toorn

en zijn oordeel zijn

de achterkant'

die zelf het koninkrijk niet binnengaan en voor anderen de toegang versperren (Mat. 23). Het gaat namelijk niet om wat je allemaal gelooft en doet; beslissend is of je leeft uit God! Zo was het in het paradijs en zo geeft Jezus het terug, door zijn Geest. Daarop zal ieder beoordeeld worden.

God zal daarbij aan het licht brengen wat in de harten is omgegaan. Dat doet Hij niet genadeloos, zeker niet. Maar Hij beoordeelt je wel: is je leven met en door Jezus Christus of ben je vooral je eigen god?

Kan het ook zijn dat we naar buiten toe ontwend zijn over het oordeel te

spreken, omdat we het naar binnen toe al eerder zijn verleerd? Hebben we de twee kanten van elkaar losgemaakt door een eenzijdige boodschap van Gods liefde in de vergeving van onze zonden? In dat geval zal Jezus ook tegen ons zeggen dat Hij het leven is en dat dat heel wat meer

is dan vergeving alleen: het is opnieuw bezield worden door zijn Geest om in alles God lief te hebben en te (leren) denken, willen en doen als Hij! Een andere manier van leven kan God niet verdragen, van niemand.

Redden Opvallend is dat Jezus nooit iemand oordeelde. Hij zette de mensen

recht voor God en het komende oordeel, maar deed daar verder geen laatste uitspraak over. Dat deed Hij bewust nog niet. Hij is niet gekomen om te oordelen, maar om te redden, zo legde Hij uit. Dat oordeel zal zeker komen, maar nu is het eerst de tijd om te redden en nog niet te oordelen (Joh. 12:47,48).

Dat is opzienbarend! Bij het vele verkeerde wat Jezus zag, keek Hij vooral naar de mens die Hij wilde redden. Dit is wat van ons als zijn leerlingen ook wordt verwacht. Terwijl we spreken over Gods liefde en toorn, zullen we ons van oordeel onthouden. Het kan helpen dat expliciet te benoemen.

Belangrijke toepassing hiervan is dat wij niemand, maar dan ook niemand al beoordelen als een zondaar die verloren gaat. Als ik me niet vergis is daar in het verleden nogal eens tegen gezondigd. Maar dat is de doodsteek voor iedere reddingspoging! Als je in je hart al over iemand geoordeeld hebt, ga je niet meer met hem praten. En dat deed Jezus juist wel! Hij sprak met degenen die

'Terwijl we spreken

over Gods liefde en

toorn, zullen we

ons van oordeel

onthouden'

door de vrome samenleving waren uitgekotst. Mensen oordeelden maar raak, terwijl Hij redde.

Een troostvolle toepassing is bovendien, dat we niet hoeven te oordelen. Soms kun je twijfelen aan het behoud van iemand die je lief is, die minder of meer heeft gebroken met God.

Oordeel niet! Je mag het niet, je hoeft het niet, je kunt het ook zeker niet aan. Geef het over aan God, in het vertrouwen dat Hij rechtvaardig is en goed.

Rehabilitatie Jezus heeft zijn leerlingen voorspeld dat de wereld hen zal haten. Ze zouden om hun boodschap worden vervolgd en terechtgesteld op

valse gronden. Maar Hij sprak hun moed in met zijn laatste oordeel. Dan zullen ze publiek gerehabiliteerd worden, samen met allen die voor Satan niet gebogen hebben. Daarbij zal openbaar worden wie kinderen van God zijn. Zij zullen delen in de heerlijkheid daarvan! Terwijl de boeven die als een vorst hebben geleefd alsnog ontluisd zullen worden. Daarom is het oordeel ook iets om naar uit te zien voor hen die Jezus liefhebben. Ook anderen, die niet zoveel toekomstverwachting hebben, hopen toch op een instantie die de meest vreselijke misdaden die hier begaan zijn, zal rechtzetten. Daar zit een aanknopingspunt voor ons gesprek: het kan niet zo zijn dat het kwaad het laatste woord heeft. Dit verlangen naar Gods oordeel mag er zijn, zoals ook blijkt uit de wraakpsalmen in de Bijbel. Daarin zingen Gods kinderen die zwaar te lijden hadden en van wie de kinderen vermoord werden voor hun ogen. 'Doe hun wat ze ons hebben aangedaan' (Psalm 137:8) is een gebed uit de diepte. Dit zing je niet als je er geen reden toe hebt. Maar als er met opzet wonden in je leven zijn geslagen, geven deze woorden lucht en licht. Je kunt het ook meezingen in verbondenheid met de lijdende kerk. Het zijn diepe tonen van leed en toch ook van reikhalzende verwachting. Gelukkig, Jezus komt als rechter! Laat de wereld het horen. Want zoals ze nu is, zo zal ze niet blijven. ///

Elk kind is een zegen

TEKST: JAN WESTERT, REDACTEUR VAN *DE REFORMATIE* ///

Als je na de geboorte van je kind te horen krijgt dat het gehandicapt is, is 'zegen' niet het eerste woord waar je aan denkt. Je ziet vooral de extra zorg. Daar moest ik aan denken toen ik las over het wetsvoorstel *Every child is a blessing*. De Amerikaanse senator Steven Palazzo wil een eind maken aan rechtszaken over zogenaamde 'verwijtbare geboortes', een term om van te gruwen. Bij deze '*wrongful life*'-zaken spannen ouders een zaak aan tegen een arts, omdat die hen niet tijdig heeft gewaarschuwd voor een kind met een genetische afwijking. Dat kind was niet gewenst en is toch geboren. In de Amerikaanse claimcultuur leidt dat tot rechtszaken over vermeende schade. Terecht vindt Palazzo zulke rechtszaken discriminerend voor mensen met een beperking: een rechtszaak omdat je er niet had moeten zijn. In Nederland kennen we bijna geen *wrongful life*-zaken, hoewel er in 2005 een soortgelijk debat is gevoerd over baby Kelly. Dat debat ging over de morele impact van het bestaan en leven van mensen met een verstandelijke beperking. Leven met een beperking wordt vaak gezien als 'minder leven'. In onze zo gewenste (maar onbereikbare) maakbare samenleving ben je dan snel minder aibaar. Er is een stroming die vindt dat gehandicapt leven maar

het beste voorkomen kan worden. Ik vind dat een beperkte mensvisie. Elk mens wordt geboren met talenten en capaciteiten en met (verstandelijke) beperkingen. Daar heeft ieder van ons mee te leven. Het recht op een leven zonder verstandelijke, niet behandelbare beperking bestaat niet. Het fundamentele recht van bestaan van gehandicapt leven mag niet ter discussie staan. Dat is de kernboodschap van *Every child is a blessing*. De gemeenschap heeft de sociale plicht om ook zulk leven in gezamenlijk bestaan mogelijk te maken. Kerkelijke gemeenten laten dat al wel zien. Zij organiseren aangepaste diensten, zodat ook mensen met een beperking onderdeel kunnen zijn van de kerkgemeenschap. Maar ook dan denken we vooral vanuit 'aangepast' en 'zorg voor' en veel minder in termen van 'zegen'. Juist in de kerk belijden we dat het leven van elk mens waardevol is en betekenis heeft. Ik heb in mijn leven geleerd dat mensen met een beperking een aanvulling zijn op mijn eigen mens-zijn. In de manier waarop zij eenvoudig geloven, het geloof beleven en voor hun naaste van betekenis zijn, laten ze mij mijn beperkingen zien. Dat is wat mij trof in het statement van Palazzo in *Every child is a blessing*. Voor die zegenrijke bijdrage van mensen met een beperking kunnen we dankbaar zijn.

‘Het gaat dus om mij...’

In gesprek met gedetineerden

TEKST: INEKE BARON, PSYCHOSOCIAAL EN PASTORAAL THERAPEUT, GEESTELIJK VERZORGER IN EEN JEUGDGEVANGENIS EN VRIJWILLIGER IN TWEE MANNENGEVANGENISSEN ///

Het was voor de tweede keer dat hij tijdens een verlof naar de kerk ging. De eerste keer was hij te laat geweest en had hij stilletjes een plekje gezocht. Nu was hij een halfuur eerder gekomen en zat hij ergens achterin. Voor mij is het altijd bijzonder om iemand die ik van ‘binnen’ ken, ‘buiten’ de gevangenis tegen te komen, maar dat gold zeker voor deze jongeman, en dan nog wel in de kerk.

Tijdens het voorlezen van de tien geboden zei hij hardop tegen mij: ‘Ik heb ze allemaal op één na verbroken.’ Dat blijft hem dwarszitten, dacht ik. Het moment was er niet naar om een heel gesprek te beginnen, maar ik fluisterde terug: ‘Je weet toch, daar is Jezus voor gekomen.’ Hij zei: ‘Ja, maar dat is mij te gemakkelijk...’ Hij had zijn straf al bijna uitgezeten, maar bleef zich een veroordeelde voelen. Misschien ging hij wel het meest gebukt onder zijn eigen oordeel. Jezelf vergeven lijkt soms het moeilijkste wat er is.

In de gespreksgroep in de gevangenis waren de tien geboden al eens ter sprake gekomen. Dat was op verzoek van iemand uit de groep. We hebben daarover toen een prachtig gesprek gehad aan de hand van de woorden van het kinderlied: ‘Ken je Gods gebod, woorden één tot tien, God laat zo zijn wil voor heel ons leven zien. Al die woorden zijn er ook voor jou en mij. Leven zoals God wil, dat maakt je vrij.’ In mijn werk als hulpverlener in de gevangenis komen Gods woorden van bevrijding, maar ook

het spreken over Gods oordeel en straf, in een bijzonder licht te staan. In dit artikel vertel ik iets over hoe ik daarmee in die context omga.

Oordeel en straf Eenvoudige voorbeelden helpen daarbij. Als Gods straf ter sprake komt bij deze mannen die zelf een straf uitzitten, rijst vaak de vraag: volgt Gods straf op ons foute gedrag? Die vraag probeer ik te beantwoorden vanuit de waarschuwingen die God geeft. Tegen Adam zegt God in het paradijs: ‘Eet niet van de vruchten van die ene boom, want dat leidt tot de dood.’ Eva doet er nog een schepje bovenop als ze tegen de slang zegt: ‘We mogen niet van de vruchten van die boom eten, en ze zelfs niet aanraken.’ In Gods waarschuwing zie ik zijn liefde: Hij wil dat het goed met ons gaat. Het voorbeeld dat ik hierbij graag gebruik gaat over een vader die zijn kind een snoepzak geeft, met daarbij de waarschuwing: ‘Eet niet alles in één keer op,

want dan krijg je buikpijn.’ Als het kind die waarschuwing in de wind slaat en buikpijn krijgt, is dat dan de schuld van die vader of het gevolg van de ongehoorzaamheid van het kind?

Een van de jongens, die blijkbaar in het dagboekje had gelezen dat hij van mij gekregen had, zei eens: ‘Ineke, in het dagboekje staat dat God een plan heeft met mijn leven, maar als Hij dan

mijn weg bepaalt, heeft Hij dus ook bepaald dat ik die misdaad zou begaan.’ Zo’n vraag houdt mij scherp, ik ben er blij mee. En dit was niet zo moeilijk uit te leggen. Als de jongens binnenkomen in de gevangenis, wordt er voor hen een

traject uitgezet dat erop gericht is dat het de goede kant opgaat met hen. Aan de jongen die deze vraag stelde, vroeg ik op mijn beurt: ‘Wat gebeurt er als jij je niet aan jouw traject houdt? Vergelijk dat maar met Gods plan met jou. Hij wil dat het goed met jou gaat. Van jouw kant is het heel belangrijk dat je regelmatig aan God vraagt: wat wilt U

‘Hij had zijn straf

al bijna uitgezeten,

maar bleef zich een

veroordeelde voelen’

dat ik doe? Denk je dat jij je misdaad begaan had als je dat vooraf aan God had gevraagd?’

Gerechtigheid In een mannengevangenis vroeg een veroordeelde eens aan mij: ‘Is er nog gerechtigheid?’ Ik begreep dat hij geen hemelse maar aardse gerechtigheid bedoelde. ‘Ja, er is gerechtigheid, alleen wij mensen maken er vaak een potje van,’ was mijn antwoord. ‘Nou, als er dan een hogere macht is, dan mag hij wel eens wat beter zijn best doen,’ reageerde een ander. Zelf geloofde hij daar niet in, maar hij kende mijn overtuiging. Ik zei: ‘De vraag was: is er nog gerechtigheid in deze wereld? Hoe denk jij dat het komt dat er zoveel onrecht is?’ Hij antwoordde: ‘Dat doen wij mensen, dat zit in onszelf. Zet maar

eens een groepje mensen met elkaar op een onbewoond eiland en geef ze allemaal een geweer. Je zult zien, na een half jaar is er alleen nog een rokende ashoop over.’ Mijn volgende vraag was: ‘Maar als wij mensen er alleen maar een puinhoop van kunnen of willen maken, waarom verlangen wij dan nog naar gerechtigheid, naar iets beters?’ Omdat hij daar geen antwoord op had, had ik de gelegenheid om uit te leggen dat ons verlangen naar gerechtigheid, naar iets beters, iets mooiers, iets goeds, erop duidt dat er iemand bestaat die alleen maar goed en eerlijk en rechtvaardig is. Ik vervolgde: ‘En ik geloof dus dat die iemand God is.

Hij heeft jou gemaakt en Hij houdt van je.’ Daar wilde mijn gesprekspartner niets van weten. ‘Hou toch op,’ zei hij.

Houden van, liefde – hij had het duidelijk helemaal gehad. Ik bad God om de woorden om hem dit uit te leggen.

Toen hij weer zweeg, zei ik: ‘Probeer je eens een autofabrikant voor te stellen. Hij maakt prachtige auto’s en ze staan in zijn showroom. Zou die fabrikant

zelf niet van zijn auto’s genieten? Ik stel me zo voor dat hij regelmatig in zijn showroom komt en zo hier en daar met zijn hand strelend over de glanzende lak gaat, over de mooie welving van de motorkap, en dat hij zegt: “Wat ben je

>>>

Tijdens gesprekken in de gevangenis komen Gods woorden van bevrijding, maar ook het spreken over Gods oordeel en straf, in een bijzonder licht te staan ///
Foto: Penitentiare Inrichting Amsterdam Over-Amstel, ook wel Bijlmerbajes genoemd.

Het verhaal van Yehiel Dinur

In 1960 werd Adolf Eichmann naar Israël gebracht om daar terecht te staan. Adolf Eichmann was een van de hoofdverantwoordelijken voor de Holocaust. Als getuige tegen hem werd een man opgeroepen die op wonderbaarlijke wijze aan de dood in Auschwitz was ontsnapt: Yehiel Dinur.

Op de dag van zijn getuigenis was daar de confrontatie tussen Yehiel Dinur en de in een kogelvrije glazen cabine opgesloten man die Dinurs vrienden had vermoord, eigenhandig een aantal Joden had geëxecuteerd en medeverantwoordelijk was voor de

slachting die onder miljoenen was aangericht.

Toen de twee mannen, het slachtoffer en de moordzuchtige tiran, elkaar in de ogen keken, kon je in de rechtszaal een speld horen vallen: wat zou er gebeuren? Maar niemand was voorbereid op wat er volgde. Yehiel Dinur begon te kermen en te snikken en zakte in elkaar.

Was hij overweldigd door haat, door de gruwelijke herinneringen, door het kwaad dat Eichmann belichaamde? In een interview dat later volgde, vertelde Dinur dat hij was bezweken onder het besef dat Eichmann juist niet de demonische personificatie van het kwaad was, zoals hij hem zich had voorgesteld. Hij was een man als ieder ander. Op dat moment was Dinur tot de ontstellende conclusie gekomen dat zonde en kwaad horen bij de gevallen mens. 'Ik dacht dat ik een monster zou zien maar ik zag een mens en ik besepte dat ik er ook toe in staat was zo iets te doen.'

Yehiel Dinur tijdens het proces tegen Adolf Eichmann, juni 1961 ///

mooi!" Zo denk ik ook dat God kijkt naar en doet met mensen.'

Ik ging weer verder met het groepsge-sprek. Naast me bleef het stil. Maar toen de groepssessie afgelopen was zei deze man met verwondering in zijn stem: 'Het gaat dus om mij...'

Schuldig Een andere ontmoeting vanuit mijn werk in de gevangenis leidde tot een gesprek over hoe wij schuldig staan tegenover God. Mijn collega de imam vroeg mij eens terwijl we samen onderweg waren naar een studiedag in Utrecht: 'Ineke, jullie geloven dat een baby al zonde heeft gedaan als hij wordt geboren, maar dat kan toch niet, een baby heeft toch nog niets gedaan?' Ik vroeg hem op zijn beurt: 'Jij gelooft toch ook in een zondeval?' Hij knikte en ik probeerde uit te leggen dat het niet om die baby op zich gaat, maar om ons als mensheid: de mensheid is in zonde gevallen en staat schuldig tegenover God.

Ik vroeg hem of ik hem het verhaal van Yehiel Dinur mocht vertellen (zie kader). De imam vertelde mij toen iets uit de islamitische traditie wat mij op het spoor zette van de doop. 'Wij geloven,' zei hij, 'dat een baby zondeloos wordt geboren en wij hebben een ritueel dat symboliseert dat een baby niet wordt gewassen. Want als een baby gewassen is, kan de zonde in hem komen.' Waarop ik zei: 'Wat bijzonder, want wij geloven dat een baby als een schuldig mens op de wereld komt. En wij wassen hem juist wel, in Christus, en dat maakt dat hij weer zondeloos voor God wordt.' Een paar dagen later kreeg ik een mailtje van de imam waarin hij schreef. 'Ineke, ik begrijp het.'

Door Gods ogen Een van de jongens zei eens: 'Ineke, het lijkt wel of jij ons

allemaal leuk vindt.' Zijn opmerking, als grapje bedoeld, liep uit op een serieuze vraag waar ik in alle ernst op ingegaan ben. Mijn antwoord was: 'Ik denk dat dit komt doordat God mij heeft geleerd door zijn ogen naar jullie te kijken. Soms denk ik: wat is dit voor een vreselijke jongen, maar dan vraag ik God: "Laat mij alstublieft zien hoe U hem ziet", en echt, dan zie ik

heel iemand anders. Dan zie ik hoe mooi jullie zijn. Weet je, God maakt geen rommel; die hele puinhoop die jij en ik van ons leven maken, die hoort er niet te zijn. De wereld is mooi gemaakt en mooi bedoeld door God.' Later in de gespreksgroep begon deze jongen dit aan een

ander uit te leggen. Dat raakte mij, omdat ik zag dat hij het echt begrepen had. ///

'God maakt geen rommel; die hele puinhoop die wij van ons leven maken, die hoort er niet te zijn'

Die onbegrijpelijke God

TEKST: HELEEN SYTSMa, EINDREDACTEUR VAN *DE REFORMATIE* ///

Sprekken over een liefdevolle God die toornet en oordeelt, is bepaald niet gemakkelijk. In gesprekken met anders- of niet-gelovigen en tussen christenen onderling wordt daarom over dat oordeelsaspect maar liever gezwezen; we weten niet zo goed raad met bepaalde delen van het Oude Testament en met hoe God Zich daarin presenteert. En trouwens, die vreselijke kruisdood van Gods Zoon – kon dat echt niet anders?

Oudtestamenticus Chris Wright, onder andere bekend van *De bijbelse missie*, schreef ook *De God die ik niet begrijp. Over lastige geloofskwesties*. De inhoud van een heel aantal hoofdstukken raakt aan de thematiek van dit nummer. In hoofdstuk 4 bijvoorbeeld komt aan de orde hoe onbegrijpelijk sommige uitspraken, handelingen en bevelen van God in het Oude Testament zijn. Hoofdstuk 5 gaat over hoe Hij zijn straf voltrekt door middel van mensen en hoofdstuk 6 beschrijft hoe Gods liefde en oordeel beide hun hoogtepunt vinden in het kruis. Hoofdstuk 8 laat zien dat Jezus zowel de vervulling als de climax is van het verhaal van Israël.

Bespreken Onderstaande vragen kunnen helpen om in een kring of op een Bijbelstudiegroep het onderwerp, hoe lastig het ook is, toch eens ter sprake te brengen. Ze zijn ontleend aan de studiehandleiding bij *De God die ik niet begrijp*, die voor wie behoefte heeft aan nog meer gespreksstof in zijn geheel te downloaden is via www.vuurbaak.nl. Bij elk hoofdstuk is een Engelstalig filmfragment beschikbaar, waarin de auteur zelf kort het onderwerp inleidt.

1. Lees Psalm 106.

- Wat is het terugkerende thema van de psalm?
- Hoe komt in de verzen 34-35 de ongehoorzaamheid van Israël tot uiting?
- Wat was de oorsprong van deze ongehoorzaamheid (vv. 36-39)?
- Wat was de reactie van de Heer (vv. 40-46)?

2. Lees Leviticus 18:24-30 en 20:22-24.

- Waarom verwijderde God de voorgaande bewoners uit het land?

- Wat zou de reden zijn wanneer Israël zelf uit het land zou zijn verwijderd?
- Wat maakt ons dit duidelijk over de Here God?
- Waarom is het belangrijk om naar de vernietiging van de Kanaänieten te verwijzen als 'oordeel' in plaats van 'genocide'?
- Welk verschil maakt het dat ook de Israëlieten werden gewaarschuwd voor Gods oordeel, en het vervolgens ook ervoeren?

3. Lees Kolossenzen 1:13-23.

- Welke verschillende metaforen gebruikt Paulus in deze verzen om te laten zien wat het kruis voor ons heeft gedaan?
- Wie doet de acties in deze passage? Wat zegt dit over onze redding?
- Wat leren deze verzen ons over de volheid van het evangelie?

- 'Op wandaden volgen pijnlijke consequenties, en die zijn verdiend. Als iemand iets slechts doet en daar ongestraft mee weggemt, vinden we dat zeer onbevredigend ... dit is meer dan wraaklust, het is een sterke morele, van God gegeven, universele impuls' (p. 167). Als God de zonde uiteindelijk niet zou bestraffen, welke impact zou dat hebben op onze wereld? Welke impact zou het hebben op ons begrip van Gods rechtvaardigheid?

N.a.v. Christopher Wright, *De God die ik niet begrijp. Over lastige geloofskwesties*. Vuurbaak, 2010. 240 pagina's, € 18,50.

**Zoek het zelf
maar uit**

‘DAAROM HEB IK BESLOTEN DAT IK DE INWONERS VAN DIT LAND NIET VOOR JULLIE ZAL VERDRIJVEN. ZIJ ZULLEN JULLIE IN HUN NETTEN VERSTRIKKEN EN HUN GODEN ZULLEN JULLIE ONDERGANG WORDEN.’

Rechters 2:3

Van zijn kant had hij er alles aan gedaan. Hij had zijn geliefde uit de penarie gehaald. Hij had een prachtig huis voor haar uitgezocht. Samen waren zij erin getrokken, om er lang en gelukkig te leven. Hij had woord gehouden. Nu zou zij hem trouw blijven. Nooit zou zij een ander in huis halen, toch?

De HEER had Israël gered van de slavernij in Egypte. Samen met zijn volk was Hij het beloofde land ingetrokken, zoals Hij had beloofd. Hij had woord gehouden en zou dat altijd blijven doen. Hij verlangde naar de liefde van zijn volk. Daar mocht Hij nu toch op rekenen?

Hij moest voor hen de enige God zijn. Hij zou hen beschermen. Daar hadden zij de hulp van anderen niet voor nodig. Verdragen sluiten met de oorspronkelijke bewoners van Kanaän was dus uit den boze. Als zij dat wel deden, zouden er onherroepelijk anderen in huis komen: de afgoden van de Kanaänieten. Alles wat Israël kon verleiden tot liefde voor die anderen moest worden opgeruimd.

Dat was niet eenvoudig. Het vroeg veel. Voor het gevoel van Israël: te veel. Israël deed het niet. In Rechters 2:2 uit de HEER daarover zijn verbazing en verontwaardiging: ‘Hoe hebben jullie dat kunnen doen?’

Jaren geleden had God zijn volk al gewaarschuwd voor de gevolgen (zie Ex. 23:33; 34:12; Num. 33:55). Als zij op anderen wilden

vertrouwen, moesten zij het ook maar met die anderen doen. De HEER zou hen dan niet meer helpen in de confrontatie met de Kanaänieten. Zij zouden zowel de militaire als de geestelijke strijd alleen moeten voeren. Zij zouden erachter komen waar dat toe leidde: hun ondergang. Zij zouden opnieuw slaven worden van hardvochtige meesters: andere volken en andere goden.

In Rechters 2:3 herinnert de HEER aan die oude waarschuwing. Het ligt namelijk het meest voor de hand het begin van het vers als volgt te lezen: ‘En Ik heb óók gezegd: ...’ (vgl. NBG51). De HEER doet niets anders dan herinneren aan die oude woorden. Zijn volk mag er zelf de conclusie uit trekken.

De Israëlieten moeten het zelf maar uitzoeken. Maar het eerste wat de HEER doet, is hen tot nadenken brengen. Hij zet zijn dreigementen niet meteen om in daden. Hij confronteert hen met de werkelijkheid en probeert hen tot bezinning te brengen. Verderop in Rechters lees je dat God zijn volk toch niet liet zitten. Keer op keer schreeuwden de Israëlieten hun nood uit en schoot Hij hun te hulp. Zij moesten het wel eerst voelen.

Als je het met anderen wilt redden, krijg je het zwaar. Dan moet je het inderdaad zelf uitzoeken. Totdat de noodkreet zich uit je keel naar boven perst.

*Het eerste **wat de HEER doet,**
is hen tot nadenken brengen*

Mag ik deze dans van u? Ja, van harte!

TEKST: JAN WESTERT, REDACTEUR VAN *DE REFORMATIE* ///

De Generale Synode heeft besloten de weg naar de hereniging met de Nederlands Gereformeerde Kerken daadwerkelijk in te slaan. Er is vertrouwen gegroeid. De breuk van 1967 kan worden geheeld. Dat is een verblijdende en vertroostende ontwikkeling. God zij dank!

Het hing al een tijd in de lucht. De toenadering tot onze Nederlands Gereformeerde broeders en zusters is toe aan een nieuwe stap. Op lokaal niveau zoeken gemeenten elkaar op, wordt er samengesproken, is er kanselruil en integreren gemeenten hun erediensten en kerkelijk leven. Op landelijk niveau is het gesprek over toenadering vanaf het begin van deze eeuw op gang gekomen.

Die samensprekingen kennen een andere dynamiek en ander tempo. Maar dat gesprek tussen deputaten van beide kerken kent ook een andere verantwoordingslijn. Dat gesprek vindt plaats binnen de kaders van de opdracht die deputaten van de synode meekrijgen.

Amen! In 1967, bijna vijftig jaar geleden, voltrok zich de breuk met de Nederlands Gereformeerde Kerken. Dat

ging gepaard met grote spanningen over de binding aan de belijdenis, het gezag van de Bijbel en de visie op tolerantie en ruimte binnen de kerk. Over die vragen gingen ook de samensprekingen van de voorbije jaren. En dat is ook niet verwonderlijk, het verleden moet je met elkaar bespreken en delen. In het rapport van de deputaten aan de Generale Synode wordt van die gesprekken verantwoording afgelegd. Het is een

verslag waarin hartelijke overeenstemming en eenstemmigheid in doorklinkt. 'Wij herkennen bij elkaar het verlangen gehoorzaam te zijn aan Gods Woord.'

Dat is de basis voor het herwinnen

vertrouwen. Zo ook rond de

binding aan de belijdenis:

'Beide kerken houden vast

aan een royale en loyale

binding aan de confessie.'

Op dat punt valt er niets

meer uit te diepen. Dan

rest ons ook niet anders

dan te zeggen: amen! Waar

mensen risico's en grenzen

zien, doorbreekt de Geest

grenzen. Met het besluit van Generale

Synode kan er voortvarend worden

gewerkt aan hereniging. De breuk van

het verleden is geheeld en die heling

mag nu ook praktisch worden uitge-

werkt. Wat mij betreft is dit het mooiste

besluit van deze synode.

Dansen Een aantal jaren geleden

schreef ik in *De Reformatie* het artikel

'Mag ik deze dans van u?' Het komt

nooit tot een dans als je elkaar er niet

echt om vraagt. Als je alleen maar om

elkaar heen blijft draaien ligt uitdoving

op de loer. Het was dan ook tijd om

verdergaande stappen te zetten.

De landelijke vergadering van de Ne-

derlands Gereformeerde Kerken heeft

dat goed aangevoeld toen zij eerder dit

jaar heeft voorgesteld om op 31 oktober

2016 de 'staat van vereniging' te bevesti-

gen. Onze synode heeft die datum niet

hard vastgelegd, maar de vraag 'mag ik

deze dans van u?' wel beantwoord met

'Ja, van harte.' Dat is een lofzang waard

die naar ik hoop in deze en de komende

tijd in onze gemeenten wordt gezongen.

En laten we in gebed ook regelmatig

vragen om zegen over het proces dat nu

wordt ingeslagen. Op de route naar hereniging zullen nog wel wat obstakels

liggen. Herenigen is mensenwerk, maar zijn Geest geeft de ruimte om tegen-

wind te overwinnen. Het samen buigen

voor het Woord van onze

Heer, Hem lofzingen en

danken verdiept het proces

van hereniging.

'Met het besluit van

generale synode

kan er voortvarend

worden gewerkt aan

hereniging'

Einddatum Om een

fusieproces te bezegelen

is soms een einddatum

van belang. Het zorgt voor

een gevoel van urgentie.

Je werkt ergens naartoe.

Maar in een kerkelijk proces van

'samen-herenigen' is het ook van

belang om ruimte te geven, zodat je

elkaar blijft meenemen. Hereniging

is niet een zaak van een paar stoere

besluiten. Dat besluit moet vallen,

maar aan het eind van

een proces. Er vallen nog

wel een aantal voetangels

en klemmen te bedenken.

Vijftig jaar gescheiden

optrekken heeft geleid tot

verschillen in cultuur, tot

een heel andere 'praxis' in

het invullen van kerk-zijn.

De GKv hebben de eigenschap zaken

tot in de puntjes te willen regelen, alle

formaliteiten moeten goed op orde

zijn. De NGK kennen een wat ont-

spannener houding op dat punt. Wie

tijdens het traject daar niet op bedacht

is, kan wel samen dansen, maar moet

zich er ook van bewust zijn dat we zo

nu en dan op elkaars tenen gaan staan.

Net als in een goed huwelijk zal er wel

eens wrijving zijn. Als er daarna meer

glans ontstaat, is dat ook niet erg. Ik

wens de 'samensprekers' zo'n glansrijk

herenigingstraject toe.

'Als we niet loskomen

van het verleden,

worden we er een

gevangene van'

Leren van Paulus Laat 31 oktober

dan niet de vastgestelde einddatum van

het proces meer zijn, het zou jaarlijks

wel een mooie datum kunnen zijn om

het traject tot hereniging te verdiepen

met gezamenlijke diensten van bezin-

ning, dankzegging, lofzang en gebed.

In termen van samen dansen kan het

proces tot hereniging tamelijk werelds

klinken. Daarom is het goed de geeste-

lijke dimensie bewust in te bouwen.

De heling van de breuk tussen GKv en

NGK doet mij denken aan de breuk tus-

sen Paulus en Barnabas. Tussen hen ont-

stond een breuk over Johannes Marcus

(Hand. 15:36-40). Paulus wilde Johannes

Marcus niet mee hebben op reis, omdat

hij hen op een eerdere reis had verlaten

en naar Jeruzalem was gereisd. De sfeer

tussen deze mannen was verbitterd

geraakt. Ieder ging zijns wegs. Maar

vele jaren later noemt Paulus Marcus

'mijn medewerker voor het

koninkrijk Gods.' Paulus

en Marcus zien elkaar weer

staan 'in Christus' (Kol.

4:10) en vlak voor zijn dood,

in de gevangenis, vraagt

Paulus aan Timoteüs om

te komen en juist Marcus

mee te nemen – Marcus,

van wie hij zo duidelijk afstand had

genomen, in wie hij geen vertrouwen

had om samen op te trekken tijdens de

tweede zendingsreis. Met die Marcus is

de verhouding weer helemaal hersteld.

Het conflict van Paulus en Marcus kan

ons ten voorbeeld strekken in het wer-

ken aan het herstel van verhoudingen.

Als we niet loskomen van het verleden,

worden we er een gevangene van. Vijftig

jaar geleden ontstond een breuk, waar

families en mensen aan geleden heb-

ben. Met het besluit van nu staat de weg

naar hereniging open. God zij dank!

Heilige liefdeskracht

TEKST: DAVID DE JONG, PREDIKANT TE DEN HAM /// MELODIE: DOWN AMPNEY, DOOR RALPH VAUGHAN WILLIAMS (1872-1958) UIT THE ENGLISH HYMNAL. WEERGAVE MET TOESTEMMING VAN OXFORD UNIVERSITY PRESS. ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN.

Elke maand wordt in deze rubriek een lied uit het Liedboek *Zingen en bidden in huis en kerk* (2013)

besproken, zowel in *Opbouw* als *De Reformatie*. In dit nummer aandacht voor een Engelse hymne, die in de vertaling van Andries Govaerts als nummer 673 is opgenomen in het nieuwe Liedboek

673 Heilige liefdeskracht

1 Hei-li-ge lief-des-kracht,
be-zoek mijn ziel die smacht,
daal neer, daal in, uw vonk doet mij ont-bran-den.
Kom Troos-ter, harts-vrien-din,
lief-de die wondt en wint,
in U ver-lies ik mij, stil mijn ver-lan-gen.

2 Oplaaïend vuur, verteer
wat krom is of verkeerd,
de lage driften, hoge dunk, ze branden.
Ga met uw licht ons voor,
U trekt een lichtend spoor,
omgeef ons met uw gloed, wees onze mantel.

3 Liefde voor al wat leeft
wordt ons een kostbaar kleed
waarmee wij ons armoedig pogen sieren.
Verdwenen is de trots,
wij kennen ons tekort.
Kom ons te hulp, laat mildheid zegevieren.

4 Dood ben ik zonder U,
mijn ziel verlangt naar U,
een hartstocht die geen mens ooit kan verklaren.
Met liefde vormt U mij
tot teken van uw heil.
Bewoon ons, Geest van God, geef ons uw adem.

tekst Richard Frederick Littledale – 'Come down, o Love divine', naar Bianco da Siena (1434)
vertaling Andries Govaert melodie Ralph Vaughan Williams – DOWN AMPNEY

Tijdens een *evensong* in de kathedraal van Wells, die mijn vrouw en ik tijdens een vakantie bezochten, werd deze *hymn* gezongen. Als ik eraan terugdenk, krijg ik weer kippenvel. Dat zal vast te maken hebben met de typisch Engelse uitvoering van het lied: een samenspel van jongens-koor, gemeente en orgel. Maar ik kwam al onder stroom te staan tijdens het eerste couplet, toen de vijfde regel inzette op een hoogte die ik niet verwacht had: een c in plaats van een cis. Eén verlaagde noot, die ervoor zorgt dat je zo'n lied op verhoogde toon gaat zingen. Dat is de hand van de meester: Ralph Vaughan Williams.

Twee kanten Na mijn liefde voor de melodie kwam mijn liefde voor de tekst. Ik ken bijna geen liederen over de heilige Geest waarin de 'harde' en de 'zachte' kanten van zijn persoon en werk zo samenkomen als in deze hymne. Aan de ene kant de bede of geheime, onreine begeerten tot stof en as mogen vergaan in de vuurgloed van de Geest. Aan de andere kant het verlangen om van buiten bekleed te mogen worden met vriendschap en van binnen met bescheidenheid. Beide kanten komen samen in het slotcouplet, waarin gezongen wordt van een vreugde waar

eigenlijk geen woorden voor zijn: *For none can guess its grace, / till he become the place / wherein the Holy Spirit makes his dwelling.*

De beide helften van elke couplet bestaan uit twee korte regels van zes lettergrepen gevolgd door een lange regel van elf lettergrepen. Dat maakt dit lied lastig te vertalen. Andries Govaarts vertaling is in elk geval niet zo strak als het origineel. Het rijm is nogal vrij en het enkelvoud 'mij' maakt in de verzen 2 en 3 plaats voor het meervoud 'ons'. Desondanks ademt zijn tekst de atmosfeer van het origineel, vooral in de typering van de Geest als 'liefde die wondt en wint', die zo in het Engels niet voorkomt.

'Trek bij mij in' De grootste vrijheid die hij zich permitteert is dat hij de Geest typeert als 'hartsvriendin'. Op zichzelf vind ik dat een mooi beeld. Het probleem is alleen dat het gebruik van vrouwelijke beelden bijna niet meer los te zien valt van een theologie die zich verzet tegen mannelijke beelden. Je kunt je dan wel afvragen of het niet juist seksistisch is om

'Eén verlaagde noot die ervoor

zorgt dat je zo'n lied op

verhoogde toon gaat zingen'

voor 'de zachte kant van God' vrouwelijke beelden te kiezen. Het zou in elk geval te denken moeten geven dat men in de meteorologie ertoe neigt tropische stormen weer mannennamen te geven. Wellicht zal de theologie volgen bij haar keuze van beelden voor de 'geestesstorm' (LB-1973/2013 39/678:8). Hoe het ook zij, voorgangers die moeite hebben met de regel 'Kom Trooster, hartsvriendin', zouden die kunnen vervangen door 'Trooster, trek bij mij in'. Zolang de gemeente van de beamer meezingt. ///

DVD 'Kerk tussen muren en mensen'

Het gesprek met de NGK wordt veranderd in gerichte

samenspreking om tot staat van hereniging te komen, berichtte

het synodejournaal van 13 en 14 juni nogal formeel. In de

praktijk betekent dit dat de weg naar kerkelijke eenheid tussen

NGK en GKv concreet en doelbewust wordt ingeslagen, ook op

het niveau van het kerkverband.

Het zal u niet verbazen dat wij dit als redactie van *De Reformatie* goed nieuws vinden (zie 'Mag ik deze dans van u? Ja, van harte!', pag. 428-429). Om ons even tot de bladenwereld te beperken, na afloop van een gezamenlijk redactieoverleg in maart zei een van onze redacteurs al: 'Het is goed samenwerken met die NGK-ers.' Als bladen doen we dat al een aantal jaren en zoals u weet, werken we toe naar een fusie met *Opbouw* met ingang van het komende jaar.

Congres Samen met *Opbouw* heeft *De Reformatie* ruim een jaar geleden het congres 'Kerk tussen muren en mensen' georganiseerd. Daar was in de wandelgangen al veel merkbaar van het hartelijke verlangen om elkaar als kerken weer te vinden. Van diverse mensen hebben we later te horen gekregen: 'Ik was vooraf wat huiverig vanwege het verleden, maar de ontmoeting met NGK-ers heeft

me goed gedaan.' Terwijl tijdens de lezingen en workshops de moeilijke kant van deze bijeenkomst beslist niet buiten beeld bleef. En diverse mensen die juist vanwege de pijn uit het verleden van deelname aan het congres hadden afgezien, zeiden achteraf: 'Ik heb spijt dat ik niet gegaan ben.'

Nu heeft Luisterpost/Bralectah van de lezingen van die dag opnames gemaakt, en het leek ons een goed idee om daar in het licht van de huidige kerkelijke ontwikkelingen de dvd die daarvan gemaakt is onder onze abonnees te verspreiden. Als het goed is, heeft u die dvd bij dit nummer ontvangen. Hiermee bieden we u de gelegenheid om de lezingen van die dag te beluisteren, in de hoop dat ook u het van harte kunt meezeggen: 'Het is goed samenwerken met die NGK-ers.'

Namens de redactie van *De Reformatie*, Heleen Sytsma, eindredacteur

Spreken over Gods oordeel begint altijd bij Jezus

Het is geen gemakkelijk onderwerp: spreken over Gods oordeel. In dit nummer komt meer dan eens naar voren dat er ook onder christenen verlegenheid is wat dat betreft. We zijn benieuwd wat u van de inhoud van dit nummer vindt. Wilt u daarop reageren, of op bovenstaande stelling, dan kan dat via verschillende kanalen; zie het colofon voor de adressen.

Het laatste nummer dat voor de zomerstop verschijnt, D.V. op 11 juli a.s., is een gezamenlijk nummer met *Opbouw* en heeft als thema toekomstverwachting ('Eens komt de grote zomer' hebben we het genoemd). Daarin onder andere bijdragen van Wim van der Schee, Sieds de Jong, Freddy Gerkema en Heleen Sytsma. Een aantal redacteurs schrijft verder welk lied ze graag willen 'meenemen' naar de hemel, om daar voor altijd te zingen.

Ga voor proefnummers en abonnementen naar www.dereformatie.nl.

AKZ+ NAJAARSPROGRAMMA

AKZ+ is een samenwerkingsverband tussen een HBO-instelling (GH Zwolle) en twee gereformeerde universiteiten in de theologie (TU Apeldoorn & TU Kampen). Het hele jaar door worden er series colleges gegeven waarin theologie en de werkelijkheid van alledag elkaar ontmoeten. Dit najaar gaan er weer allerlei boeiende cursussen van start voor geïnteresseerden. Een greep uit het aanbod: Hoe verstaan we de Schriften? Lezingen hermeneutiek zoals die door docenten van de TU Kampen in het Canadese Hamilton gehouden zijn; Kerkrecht – waarom eigenlijk; Lezen in het Oude Testament; Leren bidden; Tom Wright – het koninkrijk en de koning; Waardenvolle inbreng – thema's in de christelijke politiek.

Voor meer informatie en aanmelding:
www.akzplus.nl

ADVERTENTIE

STICHTING WOORD & WERELD

Zojuist verschenen: Cahier 100 Psalm voor het leven

door
Pieter Niemeijer

168 x 230 mm,
gemaakt,
gebrocheerd,
240 pagina's

Prijs bij
abonnement
€ 9,-
Ook verkrijgbaar
bij de boekhandel
voor € 11,-

bestel via www.woordenwereld.nl of
www.bladenbox.nl (ook voor een abonnement)

UIT DE KERKEN

Bedankt:

Voor Zwolle-Zuid: S. de Jong te Assen-Kloosterveen.

Beroepen:

Te Houten: G. Zomer te Kampen-Noord.

Overleden:

Spijkenisse, 15 juni: ds. Arjen van Groos (geboren 1 maart 1962). Predikant te Gorinchem en Sliedrecht (1995), Hoogvliet-Spijkenisse (2000).

Preekconsent verleend:

Aan D. Heek te Amersfoort, e-mail: davidheek@gmail.com
Aan J.H. Riemer te Zwolle, tel.: 06-26290373,
e-mail: jhriemer@gmail.com.

Aangenomen:

Naar Langeslag in combinatie met Lemele-Lemelerveld:
kandidaat T. Wendt te Kampen.